EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2025 01 28
COM(2025) 17 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

2024 m. ataskaita dėl energijos subsidijų ES

1. ĮVADAS

Energetikos politika yra labai svarbi Europos konkurencingumui ir saugumui, ekonomikos priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimui, kovai su klimato kaita ir ES tikslo iki 2050 m. neutralizuoti poveikį klimatui įgyvendinimui. Pagal Europos žaliąjį kursą ES parengė plataus užmojo energetikos politikos sistemą, kurioje atsižvelgiama į tai, kad energijos gamybai ir naudojimui tenka 75 proc. išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekio ([1]). Politikos sistemą, kurios reikia, kad būtų įvykdyti ES tarptautiniai įsipareigojimai ir pasiekti Sąjungos energetikos ir klimato srities tikslai, Komisija 2023 ir 2024 m. konsolidavo. Pasiekdama politinius susitarimus dėl beveik visų svarbiausių Pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių rinkinyje nurodytų teisėkūros procedūra priimamų dokumentų, Europos Sąjunga sudarė palankias sąlygas siekti 2030 m. tikslų.

Energijos subsidijos atlieka svarbų vaidmenį energetikos pertvarkoje: jei šios paskatos suprojektuotos tinkamai, jos gali paspartinti švarios energijos sprendinių kūrimą ir diegimą ir prisidėti prie ekonominių, aplinkosaugos ar socialinės gerovės tikslų. Jei subsidijos suprojektuotos netinkamai, jos gali turėti neigiamą poveikį energetikos pertvarkai, pakeisti energijos vartojimo paskatas sumažindamos anglies dioksido kainos signalą ir sukurti naštą viešiesiems finansams. Galiausiai visos subsidijos iškastiniam kurui turi būti laipsniškai panaikintos arba reformuotos, kad būtų išlaikytas reikiamas paramos lygis nekeliant pavojaus ES klimato srities tikslams.

2021 m. prasidėjusi energetikos krizė, kurią dar labiau sustiprino 2022 m. Rusijos agresija prieš Ukrainą, turėjo reikšmingų pasekmių Europos energetikos politikai, o kartu ir energijos subsidijoms. Krizės poveikis vis dar buvo juntamas 2023 m. – tai matyti iš bendros energijos subsidijų sumos kismo, šių subsidijų pasiskirstymo tarp paramos gavėjų, energijos šaltinių ir technologijų ir galiausiai iš šioms subsidijoms teikti naudojamų priemonių.

Šioje šeštojoje metinėje energijos subsidijų ir pažangos siekiant palaipsniui panaikinti subsidijas iškastiniam kurui stebėsenos ataskaitoje ([2]) patvirtinama, kad energijos subsidijos iki 2021 m. buvo stabilios, 2022 m. po energetikos krizės smarkiai padidėjo, o 2023 m. šiek tiek sumažėjo. *Bendra energijos subsidijų suma* ES padidėjo nuo 213 mlrd. EUR 2021 m. iki 397 mlrd. EUR 2022 m., o 2023 m. sumažėjo 10 proc. ir siekė 354 mlrd. EUR.

Energijos subsidijos, susijusios su *nacionalinėmis krizės valdymo priemonėmis*, kuriomis siekiama apsaugoti ES vartotojus nuo didelių kainų, 2023 m. sudarė apytikriai 145 mlrd. EUR (sumažėjo nuo 187 mlrd. EUR 2022 m.). Visoje ES sukurta bent 270 nacionalinių priemonių energijos kainų krizei įveikti. Pagrindiniai tiesioginiai šių krizės valdymo priemonių paramos gavėjai buvo namų ūkiai (2021–2023 m. jiems skirta 121 mlrd. EUR), o po jų rikiavosi pramonė ir transporto sektorius (atitinkamai 30 mlrd. EUR ir 28 mlrd. EUR per tą patį laikotarpį). Tarpsektorinė parama visiems energijos vartotojams per tą patį laikotarpį siekė 125 mlrd. EUR.

Reaguojant į krizę, *subsidijos iškastiniam kurui* padidėjo nuo 60 mlrd. EUR 2021 m. iki 136 mlrd. EUR 2022 m., o 2023 m. sumažėjo iki 111 mlrd. EUR ([3]). 2021 m. subsidijos

([1]) Šaltinis – Energetika ir žaliasis kursas.

([2]) Reglamento dėl energetikos sąjungos valdymo (2018/1999/ES) (Valdymo reglamentas) 35 straipsnio n punktas.

([3]) Į šiuos duomenis įtrauktos mokesčių išlaidos, kurių negalima tiesiogiai palyginti įvairiose šalyse.

atsinaujinančiųjų išteklių energijai sumažėjo iki 83 mlrd. EUR (pirmą kartą nuo 2015 m.), o 2022 m. – iki 68 mlrd. EUR, 2023 m. – iki 61 mlrd. EUR. Šį sumažėjimą daugiausia lėmė didelės kainos didmeninėje elektros energijos rinkoje, dėl kurių sumažėjo subsidijų sumos, mokamos pagal dinamiškas rinkos paramos priemones, nes atsinaujinančiųjų išteklių energija tapo konkurencingesnė, o tai rodo, kad jos vaidmuo mažinant energijos kainas yra svarbus. Parama *energijos vartojimo efektyvumo* priemonėms, pavyzdžiui, pastatų energinei renovacijai, padidėjo nuo 23 mlrd. EUR 2021 m. iki 34 mlrd. EUR 2022 m., o 2023 m. – iki 44 mlrd. EUR, taip padėdama sumažinti sąskaitas už energiją. Didžioji dauguma energijos subsidijų (247 mlrd. EUR 2022 m. ir 213 mlrd. EUR 2023 m.) vis dar buvo skirta energijos vartojimui remti.

Apskaičiuota, kad 2023 m. bendra aplinkai kenksmingų energijos subsidijų *([4])* suma 27 ES valstybėse narėse sudarė 136 mlrd. EUR, t. y. 38 proc. visų energijos subsidijų. Didžiausia aplinkai kenksmingų subsidijų dalis (93 mlrd. EUR, arba 68 proc.) yra susijusi su iškastiniu kuru ir laipsniškas šių subsidijų panaikinimas atlaisvintų didelius viešuosius išteklius, kurie galėtų būti panaudoti Europos energetiniam saugumui stiprinti, valdžios sektoriaus deficitui mažinti ir perėjimo prie švarios energijos tempui paspartinti. Tiesa, pagal nacionalinius laipsniško subsidijų iškastiniam kurui panaikinimo planus mažiau nei pusę (43 proc., arba 48 mlrd. EUR) subsidijų iškastiniam kurui planuojama panaikinti iki 2025 m., dar 9 proc. (10 mlrd. EUR) planuojama panaikinti 2026–2030 m., o likusių 48 proc. (53 mlrd. EUR) subsidijų teikimo pabaigos data nenumatyta arba ji nustatyta po 2030 m.

Pastaba dėl metodikos

Ši ataskaita grindžiama Komisijos užsakymu atlikto išorės tyrimo duomenimis. Ataskaita ir tyrimas grindžiami apskaitos principu „iš apačios į viršų“, ir paremti nacionalinio biudžeto dokumentuose ir ataskaitose pateikta informacija. Nacionalinių subsidijų duomenys buvo apibendrinti 27 ES valstybių narių lygmeniu ir papildyti pripažintų šaltinių, pavyzdžiui, Europos ar tarptautinių institucijų ir specializuotų duomenų bazių, duomenimis. Tais atvejais, kai 2023 m. duomenys nebuvo iki galo prieinami arba patvirtinti, kaip apytikris įvertis buvo naudojami 2022 m. duomenys. Kaip ir rengiant ankstesnes ataskaitas, valstybėms narėms buvo suteikta galimybė pateikti atsiliepimus apie tyrimui naudotus duomenis.

Energijos subsidijų priemonių apskaitoje pateikiama patikima informacija apie energijos vartojimui ir gamybai skirtų tiesioginių biudžetinių pervedimų fiskalinį poveikį ir ji yra būtina siekiant skatinti viešosios politikos skaidrumą ir padėti nustatyti konkrečias reformuotinas priemones. Tam tikrų priemonių subsidijų sumos, pavyzdžiui, pagrįstos negautų pajamų įverčiais, įvairiose šalyse gali būti nepalyginamos dėl konkrečiose šalyse taikomų lyginamųjų mokesčių sistemų metodų. Tačiau jos tinkamai atspindi subsidijavimo priemonių fiskalinius kaštus.

Mokesčių priemonių vertinimas priklauso nuo kiekvienoje šalyje taikomų bazinių mokesčių tarifų. Todėl šalyje, kurioje baziniai mokesčiai yra didesni, bet taikomos didelės mokesčių lengvatos, energijos subsidijos ir apskritai energijos mokesčių tarifai gali būti gerokai didesni nei šalyje, kurioje mokesčių tarifai yra mažesni, o lengvatų yra mažiau arba jų visai nėra. Todėl šis tarptautiniu mastu nusistovėjęs vertinimo metodas, pagal kurį daugiausia dėmesio skiriama fiskaliniams subsidijų kaštams, yra ne toks tinkamas siekiant

([4]) Žr. *2.5* skirsnį dėl apibrėžties.

palyginti šalių mokesčiais pagrįstų subsidijų poveikį aplinkai, klimatui ir energetikai. Reikia toliau analizuoti efektyviuosius energijos vartojimo ir išmetamo anglies dioksido kiekio mokesčių tarifus ir šis darbas galėtų naudingai papildyti su mokesčiais susijusioms priemonėms taikomą apskaitos metodą.

Be to, dėl metodinių problemų, susijusių su tuo, kad nėra pagrįsto, patikimo ir palyginamo neigiamo socialinio ir su klimatu nesusijusio poveikio aplinkai, siejamo su subsidijomis, vertinimo, nėra aptariamos netiesioginės subsidijos (pvz., anglies dioksido kainos arba mokesčių degalams nenustatymas).

2. ENERGIJOS SUBSIDIJŲ TENDENCIJOS ES

Bendra energijos subsidijų suma 27 ES valstybėse narėse padidėjo nuo 213 mlrd. EUR 2021 m. iki 397 mlrd. EUR 2022 m., o vėliau iki 2023 m. sumažėjo 10 proc. ir siekė 354 mlrd. EUR ([5]) (1 diagrama).

Svarbu pažymėti, kad 2021–2023 m. tvyrojo energijos kainų krizė. 2021 m. ekonomikai atsigaunant po COVID-19 pandemijos atsirado daromas spaudimas didinti pasaulines ir Europos energijos kainas ir pirmą kartą padidėjo subsidijos ir vėliau dėl neatidėliotinų priemonių, kurių ėmėsi valstybės narės, poveikio jos padvigubėjo, palyginti su 199 mlrd. EUR 2020 m. 2023 m. duomenys rodo, kad energijos subsidijos sumažėjo, nes kai kurios kainų ribojimo priemonės baigė galioti arba buvo panaikintos. Santykinai energijos subsidijos padidėjo nuo 1,3 proc. ES BVP 2021 m. iki 2,37 proc. 2022 m. ir 2,1 proc. 2023 m. (1 diagramos dešinė skalė).

1

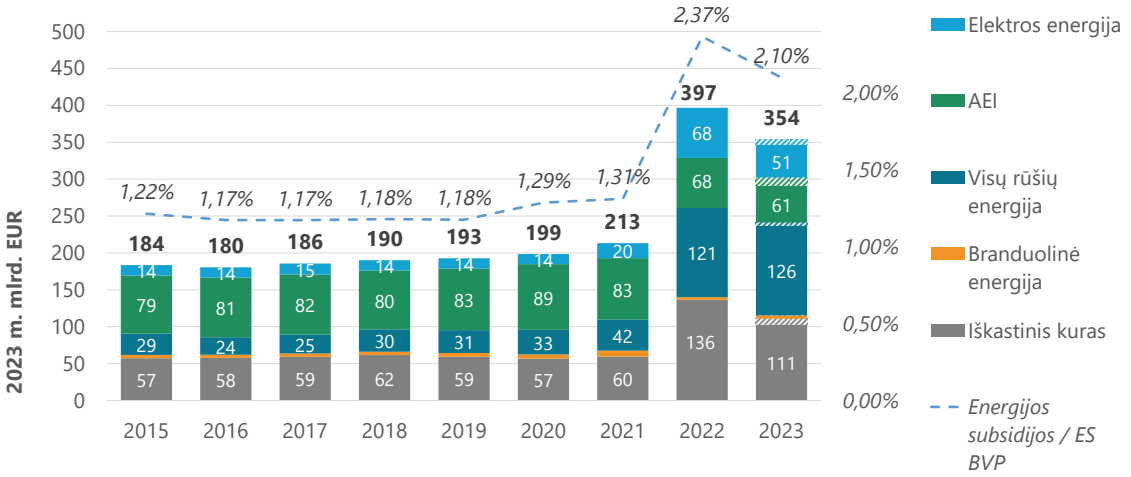

diagrama. Bendra energijos subsidijų suma 27 ES valstybėse narėse (kairėje – 2023 m. mlrd. EUR, dešinėje – % ES BVP)

Šaltinis – bendrovės „Enerdata“ ir „Trinomics“, 2024 m. Pastaba. apytikriai 2023 m. duomenys pateikti įstrižai brūkšniuotame plote ([6]).

2023 m. subsidijos *iškastiniam kurui, atsinaujinantiesiems energijos ištekliams* ir *elektros energijai* ([7]) sumažėjo iki atitinkamai 111 mlrd. (–25 proc.), 61 mlrd. (–8 proc.) ir 51 mlrd. EUR (–26 proc.), palyginti su 2022 m. Tik subsidijos *visų rūšių energijai* ([8]) toliau didėjo iki 126 mlrd. EUR (+13 proc.), nes kai kurios valstybių narių įgyvendintos išlaidų ribojimo priemonės ir toliau buvo taikomos dviem ar daugiau energijos nešiklių.

Subsidijos iškastiniam kurui 2023 m. sudarė 34 proc. visų energijos subsidijų, panašiai kaip ir parama *visiems energijos šaltiniams* (31 proc.) (2 diagrama, apačioje). 2023 m. *atsinaujinantiesiems energijos ištekliams* skirta tik 17 proc. energijos subsidijų (sumažėjimas nuo 40 proc. 2021 m. ir 22 proc. 2022 m.), nes esant didelėms energijos kainoms atsinaujinančiųjų išteklių energija tapo konkurencingesnė, todėl sumažėjo

([5]) Šioje ataskaitoje visi skaičiai išreikšti 2023 m. mlrd. EUR. Dėl duomenų pataisų ir pakitusio piniginio pagrindo bendros sumos šioje ataskaitoje gali skirtis nuo sumų, nurodytų 2023 m. energijos subsidijų ataskaitoje.

([6]) Duomenys, patenkantys į kategoriją „Dar nepatvirtinta“, sudarė 8 proc. visos į 2023 m. subsidijų apskaitą įtrauktos sumos.

([7]) Tam tikrais atvejais neįmanoma atskirti elektros energijos vartojimui skiriamų subsidijų pagal jos gamybos šaltinį (iškastinis kuras, branduolinis kuras ar atsinaujinantieji energijos ištekliai), todėl šioje diagramoje subsidijos elektros energijai (kaip energijos nešikliui) ir energijos šaltiniams pateikiamos kartu.

([8]) Į šią kategoriją patenka visos subsidijų priemonės, taikomos energijai, pagamintai iš iškastinio kuro ir mažo anglies dioksido pėdsako šaltinių derinio arba iš nežinomo šaltinio.

finansinės paramos pagal dinamiškas rinkos priemones poreikis; *elektros energijai* ir *branduolinei energijai* teko atitinkamai 15 proc. ir 1 proc. visų subsidijų.

Kalbant apie energijos subsidijų teikimo priemones, svarbiausios išliko įvairios *pajamų rėmimo* priemonės, kurios sudarė 42 proc. visų subsidijų (2 diagrama, dešinėje). Po jų rikiavosi *tiesioginiai pervedimai ir dotacijos* (29 proc.) ir *mokestinės priemonės* (27 proc.). Pažymėtina, kad mokestinės priemonės buvo dažniausiai naudojama iškastinio kuro rėmimo priemonė, o atsinaujinantieji energijos ištekliai dažniau buvo remiami pajamų rėmimo priemonėmis.

Kategorija	Visų rūšių energija	Elektros energija	Iškastinis kuras	Branduolinė energija	AEI	Iš viso
Tiesioginiai pervedimai	17,3%	1,4%	6,8%	0,3%	2,7%	**29%**
Mokestinės priemonės	5,0%	5,5%	14,0%	0,2%	2,0%	**27%**
Pajamų / kainų rėmimas	12,1%	7,6%	10,3%	0,3%	12,2%	**42%**
Mažesnės nei rinkos kainos nustatymas	0%	0,03%	0,18%	0%	0%	**0,2%**
Parama MTP	1,2%	0,0%	0,1%	0,4%	0,4%	**2,1%**
Iš viso	**36%**	**15%**	**31%**	**1,2%**	**17%**	**100%**

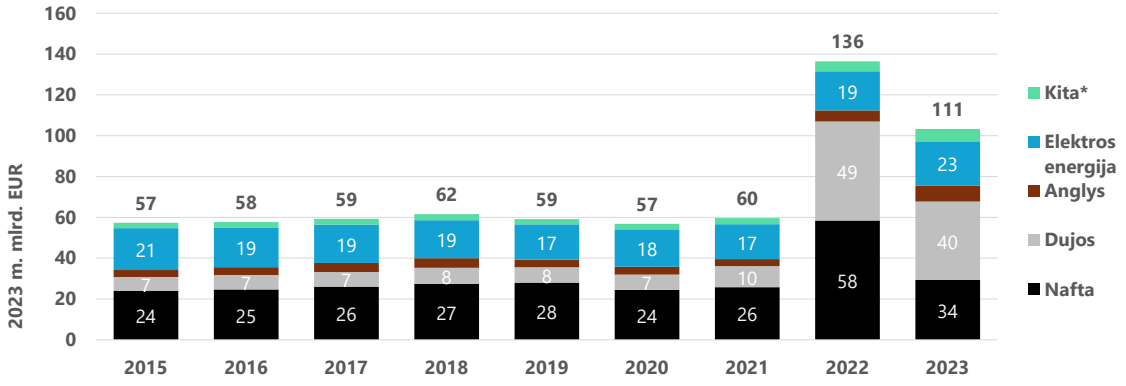
2 diagrama. Subsidijų paskirstymas pagal priemones (2023 m.)

Šaltinis – bendrovės „Enerdata“ ir „Trinomics“, 2024 m.

2.1. Subsidijos pagal energijos išteklių / nešiklį

Nuo 2019 m. pasireiškusi nežymi **subsidijų iškastiniam kurui** mažėjimo tendencija, kaip parodyta 3 diagramoje, 2022 m. buvo sutrikdyta tiesiogiai dėl Europos atsako į energetikos krizę, kai subsidijų priemonės buvo viena iš pagrindinių priemonių didelių energijos kainų poveikiui namų ūkiams ir Europos pramonei neutralizuoti.

Dėl to subsidijos iškastiniam kurui 2021–2022 m. padidėjo daugiau nei dvigubai – nuo 60 mlrd. EUR iki 136 mlrd. EUR, o 2023 m. sumažėjo 16 proc. ir siekė 111 mlrd. EUR. 2022 m. parama gamtinėms dujoms ir iš žalios naftos pagamintam kurui gerokai padidėjo, palyginti su 2021 m., ir siekė atitinkamai 49 mlrd. EUR ir 58 mlrd. EUR. Tai lėmė įvairios automobiliniams degalams taikomos lengvatos ir mokesčių sumažinimai, taip pat tiesioginiai pervedimai ir pajamų rėmimo priemonės, kuriomis buvo remiami tiek gamtinių dujų, tiek dyzelino ir (arba) benzino naudotojai.

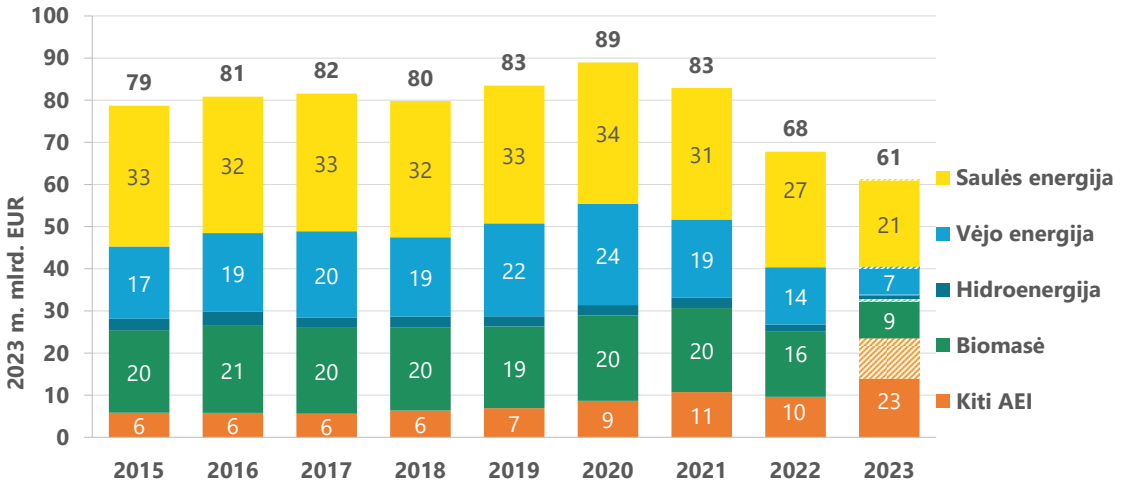
3 diagrama. Subsidijos iškastiniam kurui pagal energijos nešiklius ([9]) (2023 m. mlrd. EUR)

([9]) Įskaitant subsidijas, teikiamas elektros energijai, pagamintai vien deginant iškastinį kurą.

*Šaltinis – bendrovės „Enerdata“ ir „Trinomics“, 2024 m. *Kategorija „Kita“ apima subsidijas, skirtas visam iškastiniam kurui ir šilumai, gautai iš iškastinių šaltinių. Į diagramoje pateiktus duomenis įtrauktos mokesčių išlaidos, kurių negalima tiesiogiai palyginti įvairiose šalyse.*

2023 m. gamtinėms dujoms ir naftos produktams ir toliau buvo teikiama solidi parama, nors ir mažesnė (atitinkamai 40 mlrd. EUR ir 34 mlrd. EUR), kas atspindi tiek iškastinių energijos išteklių kainų kismą, tiek vis dar svarbų iškastinio kuro vaidmenį 27 ES valstybių narių energijos rūšių derinyje.

Pastaraisiais metais subsidijos **atsinaujinantiesiems energijos ištekliams** mažėjo, kaip matyti iš 4 diagramos: jos sumažėjo nuo 89 mlrd. EUR 2020 m. iki 83 mlrd. EUR (–7 proc., palyginti su ankstesniais metais) 2021 m., tuomet iki 68 mlrd. EUR 2022 m. (–18 proc., palyginti su ankstesniais metais) ir galiausiai iki 61 mlrd. EUR (–10 proc., palyginti su ankstesniais metais) 2023 m. Šį sumažėjimą daugiausia lėmė padidėjusios didmeninės elektros energijos rinkos kainos, dėl kurių automatiškai sumažėjo išmokos pagal AEI paramos priemones, kuriomis kompensuojamos rinkos kainas viršijančios sumos, nes atsinaujinantieji energijos ištekliai tapo konkurencingesni. Subsidijos atsinaujinančiųjų išteklių energijai taip pat sumažėjo nepaisant to, kad padidėjo įrengti ir remiami AEI gamybos pajėgumai, nes kai kuriems iš šių naujų pajėgumų nebereikia subsidijų, kad jie galėtų konkuruoti su kitais energijos ištekliais.

4 diagrama. Subsidijos atsinaujinantiesiems energijos ištekliams pagal technologijas (2023 m. mlrd. EUR)

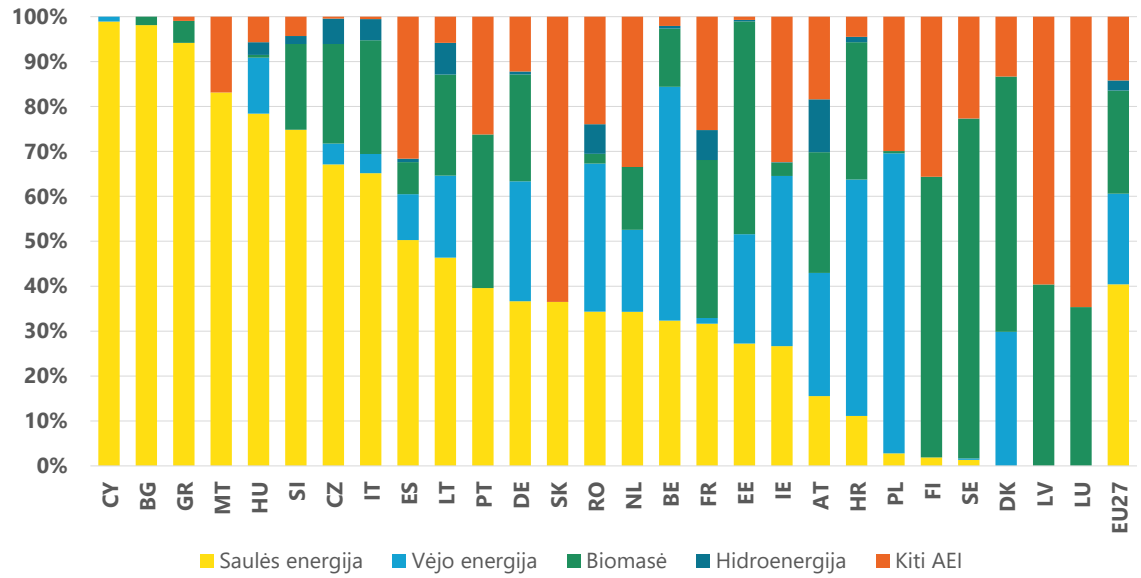
Šaltinis – bendrovės „Enerdata“ ir „Trinomics“, 2024 m. Pastaba. Apytikriai 2023 m. duomenys pateikti įstrižai brūkšniuotame plote.

Kaip parodyta 4 diagramoje, *saulės energijai* buvo skirta didžiausia subsidijų dalis tiek ankstesniais laikotarpiais, tiek 2023 m. (21 mlrd. EUR), o po jos rikiuojasi *biomasė* (9 mlrd. EUR) ir *vėjo energija* (7 mlrd. EUR). *Hidroenergijai* buvo suteikta nedidelė finansinė parama (apie 1 mlrd. EUR), o subsidijos, skirtos *įvairioms atsinaujinančiųjų išteklių technologijoms*, (pvz., žaliosioms technologijoms taikomų mokesčių sumažinimas arba valstybės pagalba investiciniams projektams) iki 2023 m. išaugo iki 23 mlrd. EUR.

Tipinės subsidijų atsinaujinantiesiems energijos ištekliams (AEI; žr. 2 diagramą) teikimo priemonės ir toliau buvo *supirkimo tarifai ir supirkimo priemokos* arba *sutartys dėl kainų skirtumo*, kurių bendra vertė siekė 36 mlrd. EUR (arba 60 proc. visų AEI skirtų subsidijų). *Tiesioginės išmokos energijos iš AEI gamintojams* beveik padvigubėjo ir 2023 m. pasiekė 9 mlrd. EUR, greičiausiai dėl valstybių narių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo

didinimo planuose numatytos didesnės tiesioginės paramos energijos iš AEI gamybai ir elektros energijos infrastruktūrai, taip pat dėl didesnės paramos pastangoms aktyviau naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją šildymui ir vėsinimui ir efektyvinti energijos vartojimą šildymo ir vėsinimo sistemose. Likusios subsidijos AEI buvo suteiktos taikant mokestines priemones, taip pat taikant AEI kvotas ir kitas priemones (atitinkamai 7 mlrd. EUR ir 9 mlrd. EUR).

Parama įvairioms atsinaujinančiųjų išteklių technologijoms valstybėse narėse labai skiriasi ir atspindi nacionalinius energijos rūšių derinius, prioritetus ir vietos AEI potencialą (5 diagrama). Devyniose valstybėse narėse ([10]) *saulės energijai* buvo skirta daugiau kaip 50 proc. AEI skirtų subsidijų, o Belgijoje, Kroatijoje ir Lenkijoje didelė AEI skirtų subsidijų dalis teko *vėjo energijai*. Šiaurės ir Baltijos šalių regionuose stipriai subsidijuojama *biomasė*, o trys valstybės narės (Latvija, Liuksemburgas ir Slovakija) patvirtino technologiniu požiūriu neutralią AEI paramos politiką, kuri taikoma visų rūšių atsinaujinantiesiems energijos ištekliams.

5 diagrama. AEI skirtų subsidijų dalis pagal technologijas valstybėse narėse (%)

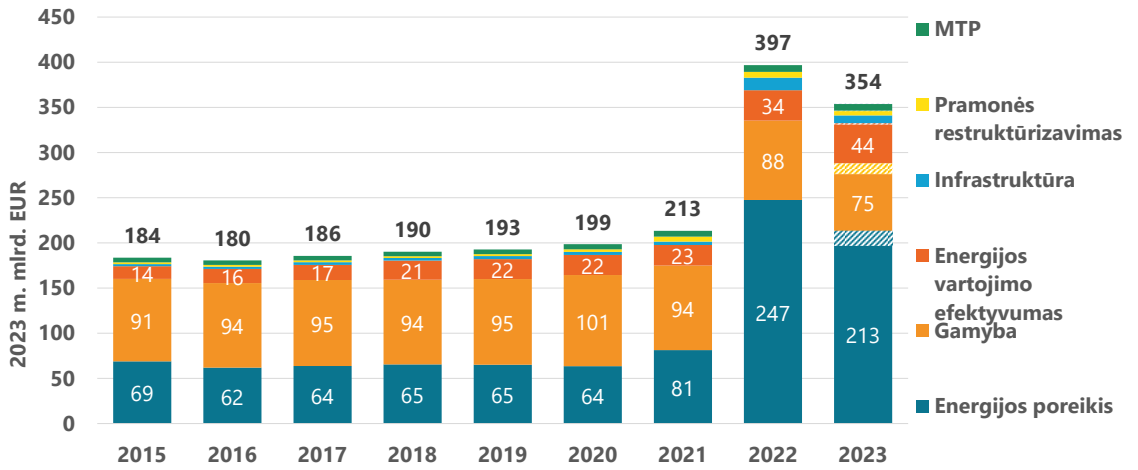
Šaltinis – bendrovės „Enerdata“ ir „Trinomics“, 2024 m.

Subsidijos **branduolinei energijai** sumažėjo nuo 7,9 mlrd. EUR 2021 m. iki 3,7 mlrd. EUR 2022 m. ir 4,1 mlrd. EUR 2023 m. Iš 14 subsidijas branduolinei energijai teikiančių valstybių narių didžiausia subsidijų dalis buvo skirta Prancūzijoje (2,9 mlrd. EUR), o po jos – Vokietijoje (0,8 mlrd. EUR), Ispanijoje ir Belgijoje (po 0,1 mlrd. EUR). 2023 m. užfiksuotas didėjimas daugiausia sietinas su tuo, kad Prancūzijos vyriausybė, siekdama apriboti elektros energijos tarifų kilimą, padidino mokėjimus už pajėgumus, praktiškai padvigubindama 2022 m. suteiktą sumą (+97 proc., iki 1,1 mlrd. EUR).

2.2. Subsidijos pagal ekonominius tikslus

Nors bendra energijos subsidijų suma 2023 m., palyginti su 2022 m., sumažėjo, kategorijos pagal subsidijų ekonominį tikslą iš esmės nepakito (6 diagrama).

([10]) Bulgarija, Čekija, Graikija, Ispanija, Italija, Kipras, Malta, Slovėnija ir Vengrija.

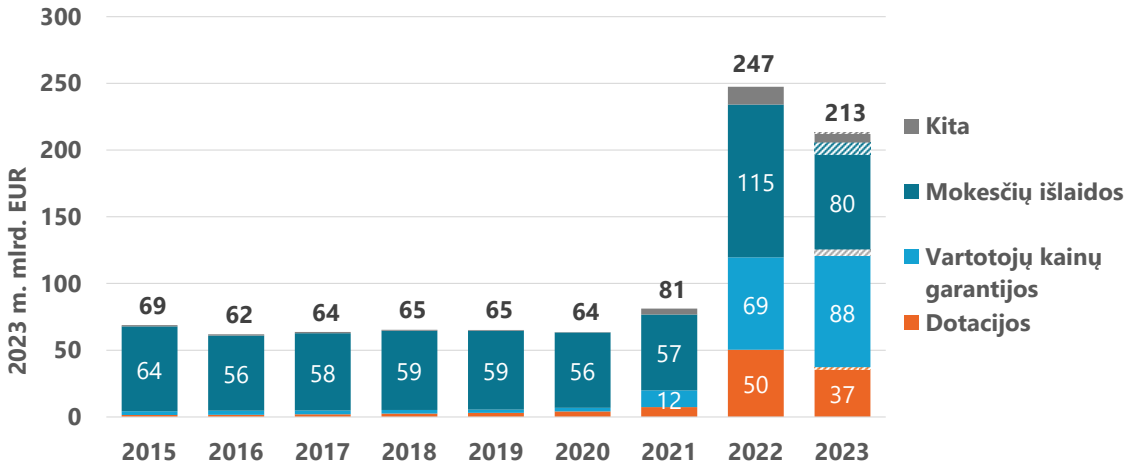

6 diagrama. Energijos subsidijos pagal ekonominius tikslus (2023 m. mlrd. EUR)

Šaltinis – bendrovės „Enerdata“ ir „Trinomics“, 2024 m. Pastaba. Apytikriai 2023 m. duomenys pateikti įstrižai brūkšniuotame plote.

2023 m. *energijos poreikiui* skirta finansinė parama ([11]) ir toliau sudarė didžiausią kategoriją (62 proc. visos sumos) ir 2023 m. siekė 213 mlrd. EUR. Parama *energijos vartojimo efektyvumo* priemonėms padidėjo dar 30 proc., palyginti su 2022 m., ir 2023 m. pasiekė 44 mlrd. EUR, o visų kitų kategorijų subsidijos sumažėjo: parama *infrastruktūros plėtrai* sumažėjo 37 proc., iki 8,8 mlrd. EUR, *energijos gamybai* – 14 proc., iki 75 mlrd. EUR, o *moksliniams tyrimams ir plėtrai* – 1 proc., iki 7,4 mlrd. EUR.

Kalbant apie **energijos poreikiui remti skirtas subsidijas**, kuriomis siekiama sumažinti energijos vartojimo kaštus, jos gali būti taikomos įvairiems ekonomikos sektoriams – nuo energijai imlių pramonės sektorių iki namų ūkių. Iki 2021 m. parama *energijos poreikiui* buvo teikiama beveik išimtinai mokestinėmis priemonėmis (pavyzdžiui, sumažinant mokesčius, nuo jų atleidžiant ar juos grąžinant), jos liko solidžios ir 2023 m. (80 mlrd. EUR). Tačiau krizės metu ėmė didėti alternatyvių priemonių, pavyzdžiui, vartotojų *kainų reguliavimo* ir *tiesioginių dotacijų*, mastas ir iki 2023 m. šių dviejų kategorijų subsidijos energijos poreikiui atitinkamai pasiekė 88 mlrd. EUR ir 37 mlrd. EUR.

7 diagrama. Subsidijos, kuriomis remiamas energijos poreikis, pagal priemones (2023 m. mlrd. EUR)

([11]) Pvz., parama energijos vartojimui mažinant jos kaštus.

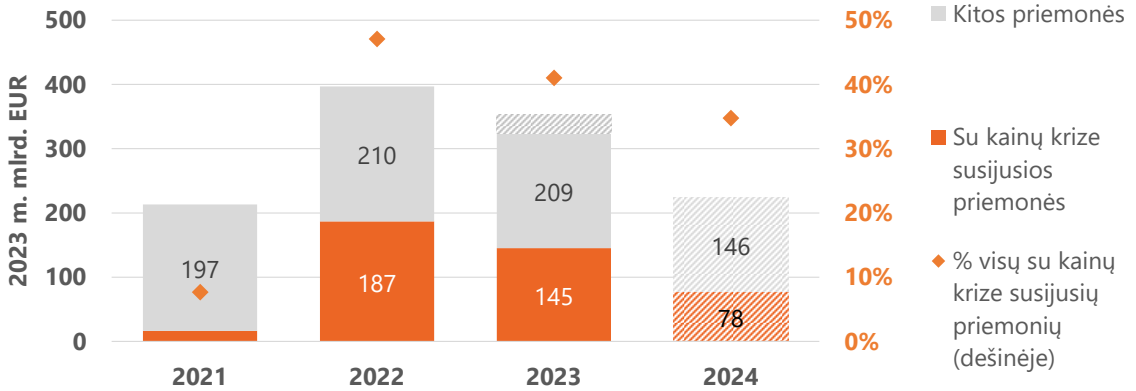
Šaltinis – bendrovės „Enerdata“ ir „Trinomics“, 2024 m. Pastaba. Apytikriai 2023 m. duomenys pateikti įstrižai brūkšniuotame plote.
Kategorija „Kita“ apima tiesioginius pervedimus (išskyrus dotacijas), pajamų ar kainų rėmimą (išskyrus vartotojų kainų garantijas) ir mažesnės nei rinkos prekių ir (arba) paslaugų kainos nustatymą.

Subsidijos energijos vartojimo efektyvumo priemonėms, kuriomis remiamos sąskaitų už energiją mažinimas ir perėjimas prie nulinio anglies dioksido išskyrimo, nuo 2015 m. gerokai padidėjo ir iki 2023 m. pasiekė 44 mlrd. EUR. Svarbiausia paramos priemonė investicijoms į energijos vartojimo efektyvumą buvo *dotacijos* – 2023 m. jos sudarė daugiau kaip 32 mlrd. EUR, arba 70 proc. visų subsidijų energijos vartojimo efektyvumui, nes buvo įgyvendinamos investicijos pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę. Po dotacijų daugiausiai buvo taikomos *mokestinės priemonės* (7 mlrd. EUR), *lengvatinės paskolos* ir *energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimai* (abiem atvejais – 3 mlrd. EUR).

2.3. Subsidijos, susijusios su energetikos krize

Europos Komisija nuo 2021 m. bendradarbiauja su valstybėmis narėmis siekdama įveikti energetikos krizę, be kita ko, priimdama planą „REPowerEU“ ([12]). Bendradarbiauta siekiant, be kita ko: i) užtikrinti alternatyvų energijos tiekimą; ii) sumažinti energijos poreikį, kad būtų kompensuotas rusiškų dujų tiekimo trūkumas; iii) aktyviau naudoti atsinaujinančiuosius energijos išteklius ir iv) didinti energijos vartojimo efektyvumą. Valstybės narės ne tik įgyvendino Sąjungos lygmeniu nustatytas priemones arba Sąjungos lygmens sistemose numatytas priemones, bet ir priėmė nacionalines priemones, kad apsaugotų savo piliečius ir ekonomiką nuo nepalankių energijos kainų.

Taikydamos šias nacionalines priemones valstybės narės 2022 m. skyrė 187 mlrd. EUR, o 2023 m. – 145 mlrd. EUR energijos subsidijų, o tai yra atitinkamai 45 proc. ir 40 proc. visų energijos subsidijų (8 diagrama). Preliminarūs 2024 m. duomenys rodo, kad parama kovai su krize gerokai sumažėjo iki 78 mlrd. EUR, nes dauguma subsidijų kovai su krize baigs galioti iki 2025 m. (taip pat žr. 2.6 skirsnį).

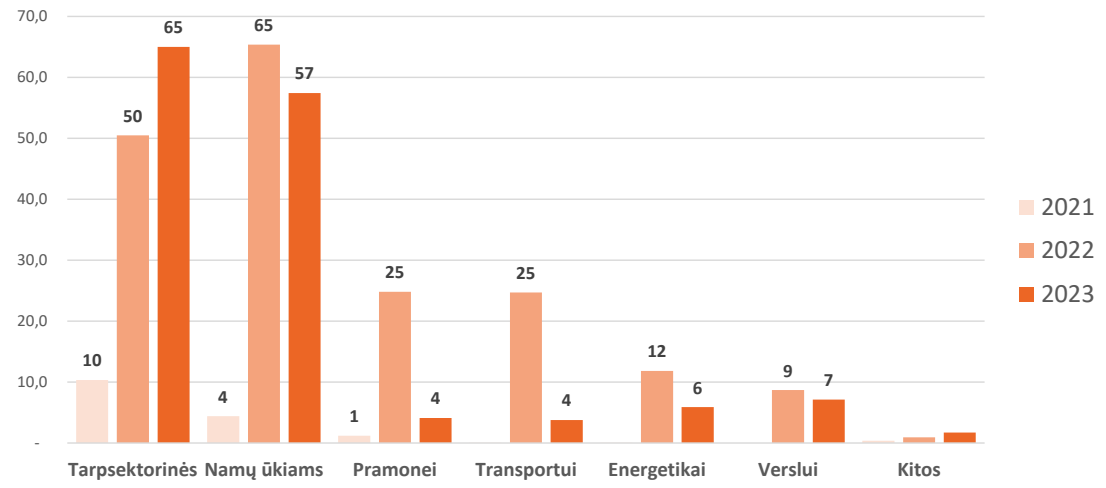
8 diagrama. Struktūrinės ir su energetikos krize susijusios subsidijos (kairėje); subsidijų kovai su krize dalis, palyginti su visomis energijos subsidijomis (dešinėje, %)

Šaltinis – bendrovės „Enerdata“ ir „Trinomics“, 2024 m. 2024 m. duomenys pagrįsti preliminariais duomenimis.

Iš 9 diagramos matyti, kad dauguma **tikslinių** sektorinių subsidijų kovai su krize buvo skirtos *namų ūkiams* (65 mlrd. EUR 2022 m. ir 52 mlrd. EUR 2023 m.), po jų rikiuojasi *pramonė* ir *transportas* (atitinkamai 29 mlrd. EUR 2022–2023 m.), o kitiems sektoriams,

([12]) Planas „REPowerEU“. Įperkama energija ir saugi bei tvari energetika Europoje.

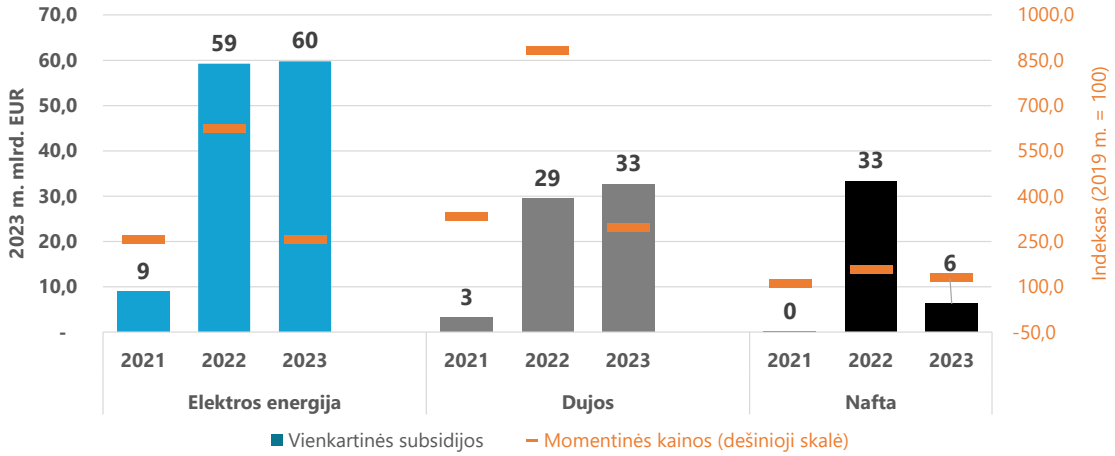
pavyzdžiui, *energetikai* ar *įmonėms*, skirta gerokai mažiau paramos (iš viso atitinkamai 18 mlrd. EUR ir 16 mlrd. EUR). 64 mlrd. EUR paramos buvo skirta **netikslinėmis** arba tarpsektorinėmis subsidijomis.

9 diagrama. Subsidijų, skirtų kovai su energetikos krize, paskirstymas (2023 m. mlrd. EUR)

Šaltinis – bendrovės „Enerdata“ ir „Trinomics“, 2024 m.

2021–2022 m. energetikos krizei daugiausia buvo būdingas staigus ir didelis *elektros energijos*, *gamtinių dujų* ir, kiek mažiau, *žalios naftos* ir rafinuotų produktų kainų augimas. Labiausiai padidėjo *elektros energijai* teikiama parama: ji 2022 m. pasiekė 59 mlrd. EUR, o 2023 m. iš esmės išliko tokio paties lygio, nepaisant gerokai sumažėjusių didmeninių ir mažmeninių elektros energijos kainų (10 diagrama, kairėje). Vienkartinės subsidijos gamtinėms dujoms (10 diagrama, per vidurį) buvo daug mažesnės (2022 m. – 29 mlrd. EUR), tačiau 2023 m. taip pat išliko tokio paties lygio, nepaisant mažesnių didmeninių dujų kainų.

10 diagrama. Subsidijos kovai su krize pagal energijos nešiklius (kairėje), palyginti su kainų pokyčiais (dešinėje, %)

Pastaba. Kairioji ašis atitinka su krize susijusių energijos subsidijų sumą (2023 m. mlrd. EUR), o dešinioji – momentinių kainų pokyčius (indeksuota pagal 2019 m.). Elektros energijos ir dujų kainos atitinka Vokietijos vidutines metines momentines kainas (kismas kitose ES šalyse buvo panašus). Kalbant apie naftą, atsižvelgta į vidutines metines „Brent“ kainas.

Žalios naftos atvejis yra kitoks (10 diagrama, dešinėje), nes lyginamosios „Brent“ kainos nepadidėjo tiek, kiek dujų ir elektros kainos. 2022 m. vienkartinė parama naftai siekė

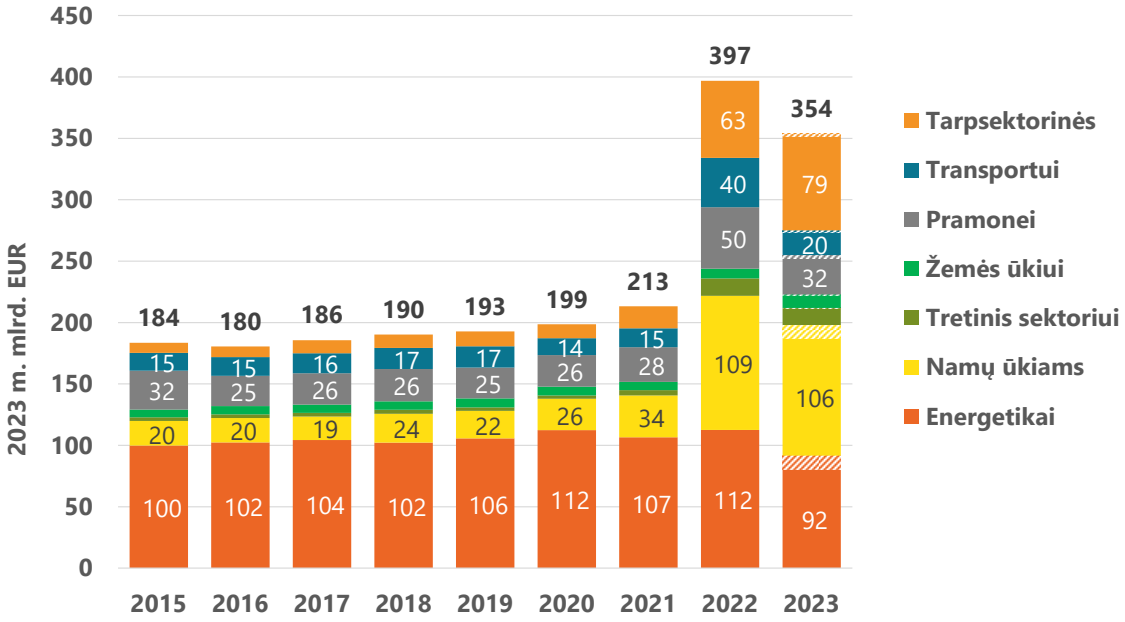
33 mlrd. EUR, tačiau, priešingai nei elektros energijos ir dujų atžvilgiu, ši pagalba 2023 m. smarkiai sumažėjo iki 6 mlrd. EUR, nes sumažėjo naftos kainos pasaulinėse rinkose, o vienkartinės paramos priemonės, skirtos naftos produktams, (pvz., PVM sumažinimas automobiliniams degalams) buvo nutrauktos.

2.4. Subsidijos pagal ekonomikos sektorius

Istoriškai *energetika* ([13]) buvo labiausiai subsidijuojamas ekonomikos sektorius: 2015–2020 m. jai buvo skirta daugiau kaip pusė visų energijos subsidijų (11 diagrama). Po jos daugiausia subsidijų skirta *pramonei*, *namų ūkiams* ir *transportui*.

2022 m. *namų ūkiams* skirtų energijos subsidijų suma išaugo nuo 34 mlrd. EUR 2021 m. iki 109 mlrd. EUR 2022 m. (+240 proc.). Parama *transportui* padidėjo iki 40 mlrd. EUR, o parama *pramonei* – 50 mlrd. EUR. Galima palyginti, kad subsidijos *energetikai* padidėjo 5 proc. ir pasiekė 112 mlrd. EUR, o jai tenkanti visų energijos subsidijų dalis 2022 m. sumažėjo nuo apytikriai 50 proc. iki 27 proc.

2023 m. energijos subsidijos *namų ūkiams* išliko stabilios ir siekė 106 mlrd. EUR, o energijos subsidijos *transporto*, *pramonės* ir *energetikos* sektoriams sumažėjo atitinkamai iki 20 mlrd. EUR, 32 mlrd. EUR ir 92 mlrd. EUR. *Tretiniam* ([14]) ir *žemės ūkio* sektoriams skirtos sumos buvo mažesnės (atitinkamai 14 mlrd. EUR ir 11 mlrd. EUR) ir kartu sudarė apie 7 proc. visų 2023 m. suteiktų energijos subsidijų.

11 diagrama. Energijos subsidijos pagal ekonomikos sektorius (2023 m. mlrd. EUR)

Šaltinis – bendrovė „Enerdata“, 2024 m. Pastaba. Apytikriai 2023 m. duomenys pateikti įstrižai brūkšniuotame plote.

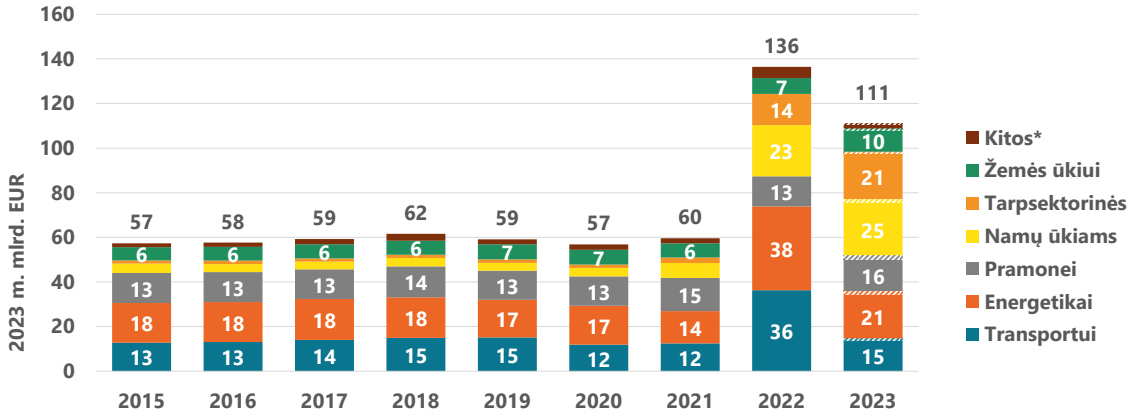
Vertinant **pagal ekonomikos sektorius paskirstytų subsidijų iškastiniam kurui** (12 diagrama) kismą, matyti, kad 2022 m. padidėjimą daugiausia lėmė didelis subsidijų *energetikai* (+23 mlrd. EUR) ir *namų ūkiams* (+16 mlrd. EUR) padidinimas siekiant neutralizuoti energijos kainų krizės poveikį. Parama iškastiniam kurui, tiesiogiai

([13]) Šis terminas apima energijos išgavimą, konversiją, perdirbimą, infrastruktūrą, perdavimą, paskirstymą, saugojimą, atliekų tvarkymą ir mažmeninę prekybą. Dar vadinama energijos sektoriumi.

([14]) Tretinis sektorius apima viešąsias paslaugas ir verslo sektorius.

priskirtina *pramonei*, 2022 m. sumažėjo, nors ji galėjo būti perkelta į kategoriją „Visų rūšių energija“, nes daugelyje pramonės priemonių buvo derinama parama elektros energijai ir dujoms.

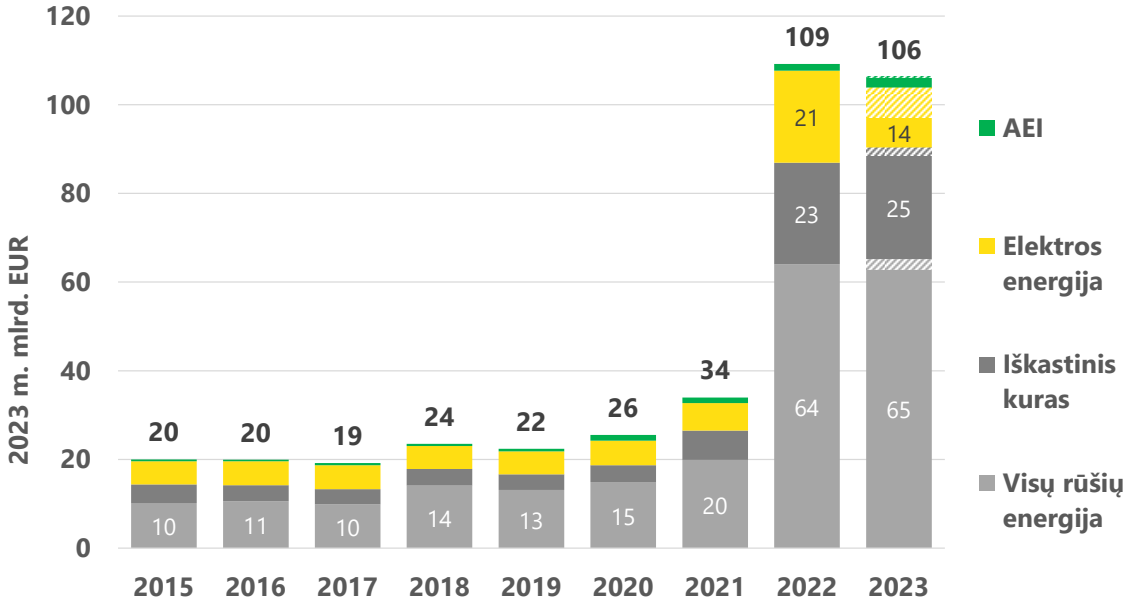
Verta pažymėti, kad 2023 m. paramos dviem sektoriams – *transporto* ir *energetikos* – lygis greitai vėl pasiekė ankstesnį prieš krizę buvusį lygį, o tai įrodo laikiną susijusių priemonių pobūdį. Be to, 2023 m. parama *namų ūkiams* ir *tarpsektorinė* parama išliko labai didelė, palyginti su šių tipų paramos ankstesnių laikotarpių vertėmis, o tai rodo, kad mažesnių didmeninių energijos kainų perkėlimas į mažmenines sąskaitas užtrunka, todėl teikti nuolatinę paramą reikia ilgiau.

12 diagrama. Subsidijos iškastiniam kurui pagal ekonomikos sektorius (2015–2023 m.; 2023 m. mlrd. EUR)

Šaltinis – bendrovė „Enerdata“, 2024 m. *Kategorija „Kita“ apima statybos, paslaugų, verslo, viešąjį ir kasybos sektorius. Pastaba. Apytikriai 2023 m. duomenys pateikti įstrižai brūkšniuotame plote.

Iš **energijos subsidijų namų ūkiams** analizės matyti, kad 2021–2023 m. laikotarpiu 60 proc. paramos namų ūkiams buvo skirta kovoti su didėjančių energijos kainų poveikiu ir gali būti tiesiogiai siejama su energetikos krize. Be to, kaip parodyta 13 diagramoje, didžioji šios paramos dalis (65 mlrd. EUR, arba 61 proc. 2023 m.) buvo skirta ne kuriam nors konkrečiam energijos ištekliui (diagramoje pažymėta kaip „Visų rūšių energija“). 2023 m. 25 mlrd. EUR (22 proc.) buvo skirta iškastiniam kurui (daugiausia gamtinėms dujoms), o elektros energijai ir AEI buvo skirta atitinkamai tik 13 mlrd. EUR (12 proc.) ir 2,4 mlrd. EUR (2 proc.). Šiuo atžvilgiu šios subsidijos , nors ir veiksmingai apsaugojo namų ūkius nuo staigaus kainų padidėjimo, bet sumažino energijos rinkų kainų signalus.

13 diagrama. Namų ūkiams suteiktų energijos subsidijų sandara (2023 m. mlrd. EUR)

Šaltinis – bendrovės „Enerdata“ ir „Trinomics“, 2024 m.

Šio subsidijų paskirstymo namų ūkiams pagrindas yra susijęs su tuo, kad didžiąja dauguma namų ūkiams skirtų energijos subsidijų buvo remiamas energijos vartojimas: 80 proc. 2022 m. (87 mlrd. EUR) ir 71 proc. 2023 m. (75 mlrd. EUR). Be to, namų ūkiams skirtoms energijos vartojimo efektyvumo priemonėms (kurios skatintų elektrifikavimą, energijos iš AEI gamybą ir kaupimą vietoje) 2022 m. skirta tik 21 mlrd. EUR, o 2023 m. – 29 mlrd. EUR.

2.5. Subsidijos pagal poveikį aplinkai

Šioje ataskaitoje siekiama pateikti pirmąjį išsamų *energijos subsidijų* ES poveikio aplinkai vertinimą. Atsižvelgiant į tai, buvo priimta toliau pateikta apibrėžtis.

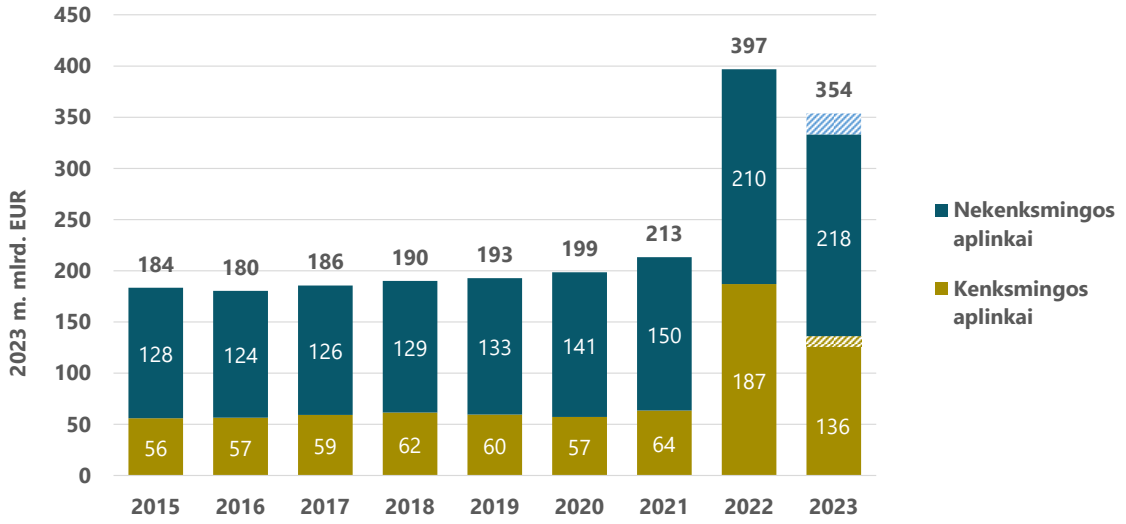
Energijos subsidijos yra kenksmingos aplinkai, jei dėl jomis sumažinamų kainų ar kaštų išlaikomas arba padidinamas reikšmingą neigiamą poveikį aplinkai darančių energijos išteklių prieinamumas ar naudojimas.

Terminas „*reikšmingas neigiamas poveikis aplinkai*“ pasirinktas remiantis ES taksonomijos reglamentu, kuriame daugiausia dėmesio skiriama dviem klimato srities tikslams, t. y. 1) klimato kaitos švelninimui ir 2) prisitaikymui prie klimato kaitos. Norint įvertinti kitus keturis Taksonomijos reglamente nurodytus aplinkosaugos kriterijus, reikės ateityje rengiant šias ataskaitas atlikti papildomą darbą.

Kaip matyti 14 diagramoje, didžioji dalis energijos subsidijų – 218 mlrd. EUR (arba 62 proc. visų subsidijų) – 2023 m. buvo priskirta prie *aplinkai nekenksmingų* subsidijų, o *aplinkai kenksmingų* subsidijų suma siekė 136 mlrd. EUR (38 proc. visos sumos). *Aplinkai kenksmingomis* laikomos energijos subsidijos daugiausia buvo susijusios su iškastiniu kuru

(74 proc.), po to – su kategorija „Visų rūšių energija“ (21 proc.) ([15]), šiluma (3 proc.) ir elektros energija (2 proc.) ([16]).

Yra subsidijų, kurios klasifikuojamos kaip subsidijos iškastiniam kurui ir aplinkai nekenksmingos subsidijos, – paprastai jos susijusios su tokiomis priemonėmis kaip anglimis kūrenamų elektrinių uždarymo išlaidų padengimas, buvusių anglies kasybos vietų atkūrimas arba socialinės priemonės.

14 diagrama. Energijos subsidijos pagal poveikį aplinkai (2023 m. mlrd. EUR)

Šaltinis – bendrovės „Enerdata“ ir „Trinomics“, 2024 m. Pastaba. Apytikriai 2023 m. duomenys pateikti įstrižai brūkšniuotame plote.

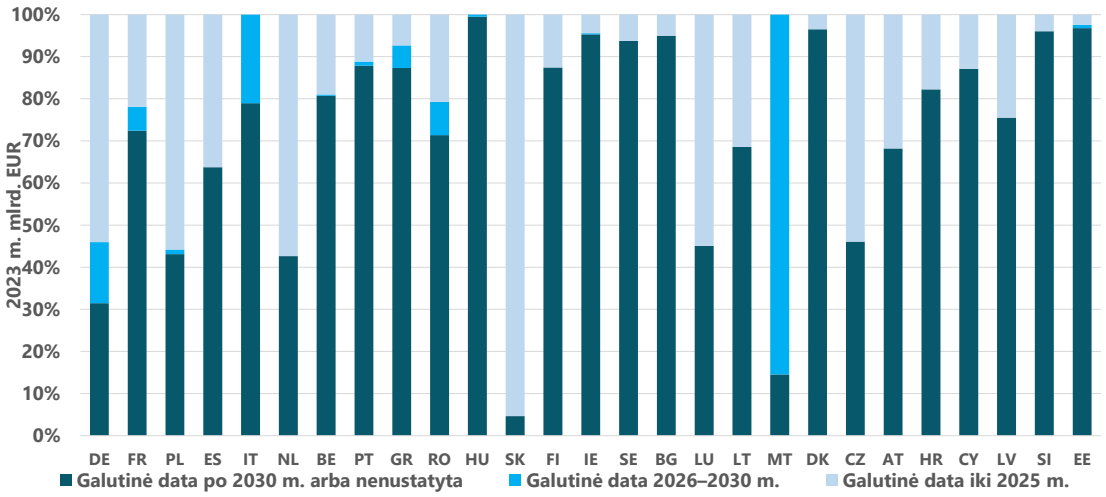
2.6. Nacionaliniai subsidijų iškastiniam kurui planai

2023 m. 43 proc. subsidijų iškastiniam kurui (48 mlrd. EUR) planuota baigti teikti iki 2025 m., o dar 9 proc. subsidijų (10 mlrd. EUR) – vidutiniu laikotarpiu, pvz., 2026–2030 m. (15 diagrama) Likusių 48 proc. subsidijų iškastiniam kurui (53 mlrd. EUR) teikimo galutinė data dar nenustatyta arba nustatyta po 2030 m. ([17])

([15]) Jei energijos subsidijos nebuvo skirtos jokiam konkrečiam energijos nešikliui (t. y. visų rūšių energijos kategorija), aplinkai kenksmingai daliai nustatyti buvo naudojamas iškastinio kuro svertas kiekvienos valstybės narės energijos rūšių derinyje, išreikštas procentais pagal 2022 m. Eurostato duomenis.

([16]) Didžioji dauguma subsidijų *elektros energijai* laikomos nekenksmingomis. Išimtis – kai subsidija aiškiai susijusi su elektros energija, pagaminta iš iškastinio kuro šaltinių.

([17]) Analizė grindžiama atnaujintais 2023 m. nacionalinių energetikos ir klimato srities pažangos ataskaitų projektų VIII ir XV priedais, taip pat viešai prieinamais atnaujinimais ar pranešimais.

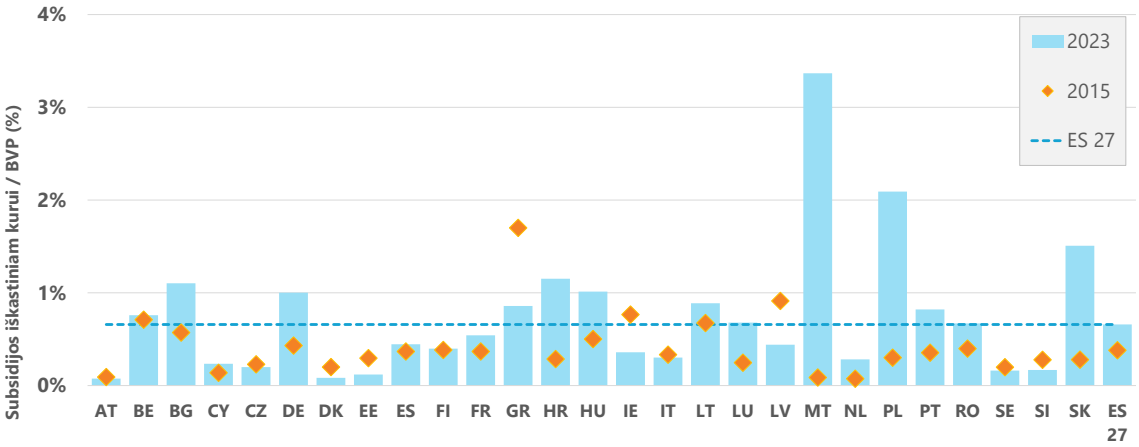

15 diagrama. Subsidijos iškastiniam kurui pagal teikimo pabaigos datą, visų subsidijų iškastiniam kurui dalis (%, 2023 m.)

Šaltinis – bendrovės „Enerdata“ ir „Trinomics“, 2024 m.

Daugelis valstybių narių nenurodo energijos subsidijų priemonių taikymo pabaigos datų, ypač tų priemonių, kurios įtrauktos į jų mokesčių kodeksą, finansų įstatymą ar nacionalinį biudžetą. Kai kuriose priemonėse numatytas minimalus laikotarpis, kurį subsidija turi būti teikiama, tačiau sprendimas, ar subsidiją toliau teikti pasibaigus minimaliam laikotarpiui, paprastai paliekamas ateičiai. Kai skelbiamos galutinės datos, jos dažnai skirtos trumpalaikėms kovos su krize priemonėms, o ne ilgalaikėms struktūrinėms priemonėms.

Atsisakyti iškastinio kuro ketina beveik visos ES valstybės narės. Tačiau kai kuriose iš jų tai gali kelti problemų, ypač tais atvejais, kai parama iškastiniam kurui, palyginti su jų BVP, yra palyginti didelė (16 diagrama).

16 diagrama. Subsidijos iškastiniam kurui, palyginti su BVP (%, 2015 ir 2023 m.)

Šaltinis – bendrovės „Enerdata“ ir „Trinomics“, 2024 m.

Norint įgyvendinti ES bendrą klimato srities užmojį, reikia palaipsniui atsisakyti subsidijų iškastiniam kurui, tačiau tik Danija šį ketinimą įtvirtino konkrečiais teisės aktais. Iš šiuo metu turimos informacijos apie šių subsidijų teikimo galutines datas matyti, kad ES nededa pastangų palaipsniui panaikinti subsidijų iškastiniam kurui, kurios derėtų su jos užmoju dėl klimato kaitos. Darant prielaidą, kad pabaigos datos nebuvimas reiškia, kad subsidija bus taikoma toliau, didėja nederėjimo su ES klimato srities užmoju rizika, kuri ilgainiui,

artėjant 2050 m., vis labiau didės. Ryžtantis nutraukti paramą iškastiniam kurui labai svarbu, kad valstybės narės dėtų daugiau pastangų ir užtikrintų didesnį skaidrumą.

3. IŠVADOS

Dėl pastarojo meto energetikos krizės Europos Sąjungoje reikėjo imtis ryžtingų politinių iniciatyvų, kad būtų sušvelnintas socialinis ir ekonominis energetikos krizės poveikis. Šios išimtinės priemonės, skirtos energetikos krizei įveikti, padarė didelį poveikį energijos subsidijų tendencijoms ir laikinai pakeitė pastarojo meto subsidijų iškastiniam kurui mažėjimo tendenciją, o dėl mažesnių kaštų ir padidėjusių energijos kainų labai sumažėjo AEI skirtos subsidijos, nes jie tapo konkurencingesni. Pastaruoju metu išaugusios energijos kainos taip pat turėjo įtakos subsidijavimo priemonėms, skatinamoms technologijoms ir subsidijuojamiems sektoriams, todėl nuo 2022 m. gerokai padidėjo subsidijos namų ūkiams ir tarpsektorinės subsidijos.

Svarbu pažymėti, kad, nepaisant to, jog buvo susilpninti kainų signalai ir teikiamos netinkamos paskatos vartoti energiją, padidėjusios energijos subsidijos nepadidino energijos suvartojimo, vertinant absoliučiais skaičiais. Laikotarpiu nuo 2022 m. rugpjūčio mėn. iki 2024 m. gegužės mėn. dujų poreikį ES pavyko sumažinti 18 proc. ir taip sutaupyti apie 138 mlrd. kubinių metrų dujų ([18]). Šis sutaupytas kiekis – tai bendras valstybių narių, įmonių ir piliečių ES lygmens veiksmais ([19]) koordinuojamų pastangų rezultatas, kuris padėjo išvengti tiekimo trūkumo ir užtikrinti tiekimo saugumą. Vis dėlto, kaip matyti iš ataskaitos, subsidijos importuojamai energijai iš iškastinio kuro ir toliau yra didelė našta Europos ekonomikai ir iškraipo energijos vartojimo paskatas, dažnai aplinkai kenksmingais būdais.

Paramos iškastiniam kurui mažinimas, pertvarkymas ar panaikinimas yra naujos sudėties Komisijos nustatytas prioritetas. Komisijos nariui D. Jørgensenui skirtame įgaliojamajame rašte ([20]) aiškiai nurodyta, kad, siekiant sumažinti Europos priklausomybę, reikia sukurti tolesnio subsidijų iškastiniam kurui mažinimo ir laipsniško jų naudojimo nutraukimo sistemą. Ši sistema turi būti bendrų Europos Komisijos ir valstybių narių pastangų mažinti Europos priklausomybę nuo importuojamo iškastinio kuro ir brangių viešųjų intervencinių priemonių, kuriomis siekiama apsaugoti energijos vartotojus nuo nepastovių kainų, dalis ir pale;ngvinti perėjimą prie švarios ir konkurencingos Europos ekonomikos.

2022 m. išaugusios energijos subsidijos buvo trumpalaikio prioriteto apsaugoti ES vartotojus nuo sukrėtimo dėl sąskaitų už energiją rezultatas. Dabar svarbu, kad laikinos priemonės, kuriomis remiamas iškastinis kuras ir energijos poreikis, nebūtų pratęstos, nes tai gali turėti ilgalaikį neigiamą poveikį dėl to, kad sumažėtų rinkos paskatos investuoti į energijos vartojimo efektyvumą ir atsinaujinančiųjų išteklių energiją, o namų ūkiai ir energijai imlūs sektoriai taptų dar labiau priklausomi nuo iškastinio kuro. Be to, nuolat didėjanti ES parama investicijoms į energijos vartojimo efektyvumą labai padės siekti mūsų 2030 m. energijos vartojimo efektyvumo tikslo ir galiausiai padidins mūsų energetinį saugumą bei sumažins priklausomybę nuo importuojamo iškastinio kuro.

([18]) Lyginant 2022 m. rugpjūčio mėn. – 2024 m. gegužės mėn. dujų suvartojimą su penkerių metų vidurkiu. [Šaltinis – Eurostatas (nrg_cb_gasm)].

([19]) Pavyzdžiui, koordinuotomis dujų poreikio mažinimo priemonėmis.

([20]) Nuoroda: Įgaliojamasis raštas už energetiką ir būsto sektorių atsakingam Komisijos nariui Danui Jørgensenui.

ES ryžtingai ėmėsi energetikos pertvarkos, kad iki 2050 m. būtų pasiektas poveikio klimatui neutralumas. Pagal Europos teisės aktus, susitarta palaipsniui panaikinti subsidijas iškastiniam kurui. Viešųjų lėšų naudojimas pertvarkai prieštaraujančioms paskatoms ją sulėtins ir pabrangins. Energijos taupymas ir mažesnė priklausomybė nuo iškastinio kuro gyvenamųjų namų, energijos, transporto ir pramonės sektoriuose turėtų padėti ES įvairiais būdais: i) mažinti iškastinio kuro importą; ii) paspartinti perėjimą prie švarios energijos ir iii) didinti ES energijos tiekimo saugumą. Todėl energetikos pertvarka turėtų padėti sumažinti subsidijas iškastiniam kurui ir didelę dalį subsidijų nukreipti į atsinaujinančiuosius energijos išteklius ir energijos vartojimo efektyvumą.

Nors padėtis pasaulio ir Europos energijos rinkose nuo 2022 m. labai pagerėjo, energijos (pvz., gamtinių dujų) kainos tebėra gerokai didesnės nei anksčiau ir daro neigiamą poveikį tiek Europos pramonės konkurencingumui, tiek namų ūkių energijos išlaidoms. Tai turėtų būti dar viena priežastis pakeisti iškastinio kuro technologijas tvaresniais sprendimais ir vidutiniu laikotarpiu gerokai sumažinti iškastinio kuro naudojimą (ir jam skirtas subsidijas). Laikinos priemonės namų ūkiams ir pramonei remti gali būti pateisinamos su energijos įperkamumu susijusios politikos sumetimais. Tačiau energetikos pertvarka bus sėkminga tik tada, jei bus sparčiai diegiamos mažo anglies dioksido pėdsako ir atsinaujinančiųjų išteklių technologijos ir didinamas energijos vartojimo efektyvumas, todėl labai svarbu vis labiau nukreipti paramą nuo aplinkai kenksmingų subsidijų iškastiniam kurui.

Kaip jau nurodyta Komisijos atliktame nacionalinių energetikos ir klimato srities veiksmų planų projektų vertinime (21), visos valstybės narės turi dėti bendras pastangas, kad paaiškintų, kaip jos planuoja palaipsniui panaikinti subsidijas iškastiniam kurui, ir nustatytų aiškų ir įgyvendinamą jų greito laipsniško panaikinimo tvarkaraštį, kartu priimdamos papildomas priemones, kurių reikia pažeidžiamiems namų ūkiams apsaugoti ir konkurencingumui užtikrinti.

(21) COM (2023) 796 *final*.